

2 pav. Šurfas 1 iš P. V. Gubino nuotr.

Fig. 2. Test pit 1, as seen from the S.

4 pav. Šurfas 2 iš Š. V. Gubino nuotr.

Fig. 4. Test Pit 2, as seen from the N.

0 5 cm

3 pav. XVII–XVIII a. keramikos šukės iš šurfo 1. V. Gubino nuotr.

Fig. 3. 17th–18th-century potsherds from Test Pit 1.

su pilko smėlio priemaišoms sluoksnis. Įžemis – geltonas, birus smėlis – buvo pasiektas 80–90 cm gylyje nuo žemės paviršiaus (4 pav.). XVII–XVIII a. sluoksnyje rasta 18 keramikos šukių, šlako gabalėlis.

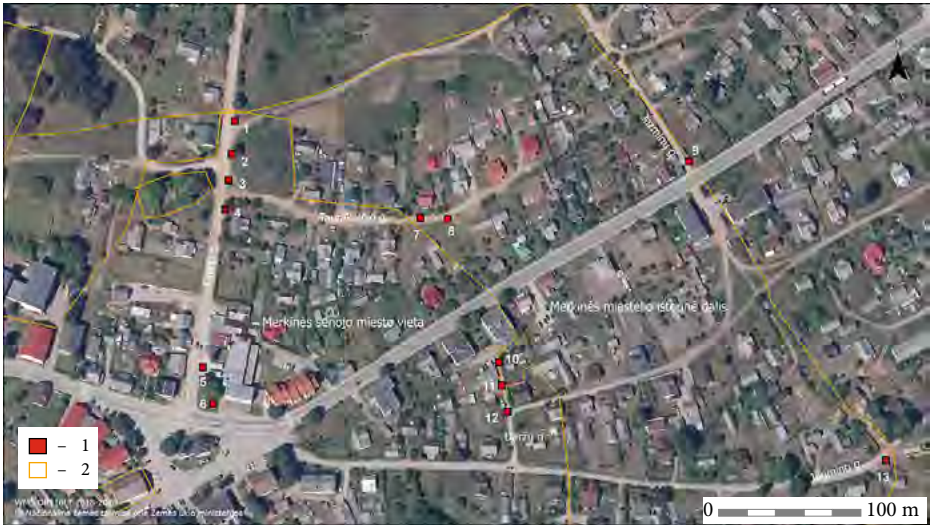
The 2021 investigation at Piliakalnio St. 10

The 2021 field evaluation (2 test pits totalling 2 m^2) on Piliakalnio St. 10 in Merkinė (Varėna District, S Lithuania) (Fig. 1) revealed a 30–70 cm thick, 17th–18th-century cultural layer (Figs. 2, 4) containing contemporaneous finds (Fig. 3).

Diana Oleinik, Mindaugas Grikpėdis

Tyrimai Merkinės gatvėse

2022 m. Merkinėje (Varėnos r.) atlikti žvalgomieji tyrimai planuojamose rekonstruoti Daržų, Jagmino, Jazminų, Kauno ir Taurakalnio gatvėse (1 pav.). Ištirta 13 šurfų, bendro 17,2 m^2 ploto. Daržų ir Kauno gatvėse aptiktas 0,75–3,7 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Šių gatvių tyrimų rezultatai pristatomi kiek plačiau. Jagmino, Jazminų ir Taurakalnio gatvėse tirtuose šurfuose archeologinio sluoks-

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2022 m. tirti šurfai; 2 – kultūros paveldo objektų teritorijos. M. Grikpėdžio brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – 2022 test pits; 2 – grounds of the cultural heritage objects.

nio ar struktūrų neaptikta, bet rasta pavienių XVII–XIX a. būdingos buitinės keramikos šukių. Tyrimų metu aptikti radiniai perduoti į MeKM.

Kauno gatvė tyrinėta gana gausiai, o projektuojamos gatvės rekonstrukcijos atžvilgiu aktualiausi yra 2017–2018 ir 2021 m. ištirti 22 šurfai gatvės važiuojamojoje dalyje ir šaligatvių vietose. 2017 m. V. Kliaugaitė ištyrė 3 šurfus, archeologinio sluoksnio ar struktūrų juose neaptikta, bet rasta XVII–XVIII a. radinių (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 710). 2018 m. S. Širvydaitė-Šliupienė ištyrė 17 šurfų, aptiktas 0,7–2,8 storio XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 337). 2021 m. tarp Kauno g. 4A ir 7 V. Vingis ištyrė 2 šurfus – aptiktas sluoksnis su XVII–XIX a. radiniais (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 380). Nuo 1973 m. tyrinėta ir keletas greta gatvės esančių sklypų

2 pav. Šurfo 10 R sienelės stratigrafija. M. Grikpėdžio nuotr.

Fig. 2. The stratigraphy of the E wall of Test Pit 10.

(*LIIR*, f. 1, b. 380; *ATL 2011 metais*, 2012, p. 416, 638; *ATL 2019 metais*, 2020, p. 519; *ATL 2021 metais*, 2022, p. 379).

Daržų gatvėje (skersgatvyje tarp Jagmino ir Vilniaus gatvių) ištirti 3 šurfai (10–12), juose aptiktas 1,6–2,3 m storio kultūrinis sluoksnis datuojamas XVII–XX a. Archeologinis sluoksnis su gausiais XVII–XIX a. radiniais (glazū-

ruota ir neglazūruota buitine keramika, pavieniais koklių fragmentais, langų stiklo šukėmis) ir gyvulių kaulais aptinkamas nuo 50–60 cm gylio (2, 3 pav.). Šurfuose 10 ir 12 20 cm gylyje aptiktas fragmentiškai išlikęs XX a. akmenų grindinys, o šurfe 12 nuo 60 cm gylio pasiektas iš smulkių akmenų ir plytų nuolaužų grįstas lygus paviršius – grindinys, jame aptikta XVII–XIX a. būdingų radinių, gyvulių kaulų. Centrinėje gatvės dalyje archeologinis sluoksnis sunaikintas XX–XXI a. kasant tranšėjas inžineriniams tinklams įrengti – tranšėjų pakraščiai aptikti visuose 3 šurfuose.

3 pav. Šurfe 11 aptikta XVII–XVIII a. buitinė keramika. M. Grikpėdžio nuotr.

Fig. 3. 17th–18th-century household pottery from Test Pit 11.

Kauno gatvėje tirti 6 šurfai (1–6). Kauno ir Merkinės gatvių sankryžos vietoje (šurfas 1) nuo 2,3 m gylio gruntotraukiu aptiktas pilkas sluoksnis, kuriame rasta viena XVII–XIX a. būdinga buitinės keramikos šukė, įžemis pasiektas 3,7 m gylyje. Piečiau, t. y. greta sankirtos su Mokyklos gatve (šurfas 2), nuo 80 cm gylio aptiktas 90 cm storio sluoksnis su XVII–XIX a. būdinga buitine keramika, įžemis – rudas molis – pasiektas 1,7 m gylyje. Kauno gatvės dalyje greta sankryžos su Taurakalnio gatve (šurfai 3–4) nuo 45–55 cm gylio aptiktas apardytas kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. būdingais radiniais, įžemis pasiektas 0,75–1 m gylyje. Kauno gatvės P dalyje (šurfai 5–6) archeologinis sluoksnis su XVII–XIX a. būdingais

4 pav. Šurfe 5 aptiktas grindinys, P sienelės stratigrafija. M. Grikpėdžio nuotr.

Fig. 4. Paving in situ in Test Pit 5 and the stratigraphy of its E wall.

5 pav. Šurfe 6 aptiktas mūrinio pamato fragmentas, Š sienelės stratigrafija. M. Grikpėdžio nuotr.

Fig. 5. A masonry foundation fragment in Test Pit 6 and the stratigraphy of its N wall.

radiniais aptiktas nuo 0,9–1,4 m gylio ir siekė 10–30 cm storį. Šurfe 5 nuo 90 cm gylio atidengtas stipriai apardytas akmenų grindinys, stratigrafiškai skiriamas XIX a. (4 pav.). Po grindiniu buvo 10–20 cm storio pilko grunto sluoksnis, jame aptikta viena apžiesto neglazūruoto indo šukė būdinga XVII–XIX a., o 1,1–1,2 m gylyje pasiektas įžemis – geltonas smėlis. Šurfe 6 po griuvenų sluoksniais nuo 1,1 m gylio (pavieniai akmenys prasideda nuo 95 cm) aptiktas buvusio pastato mūrinio pamato fragmentas (5 pav.). Jis suformuotas iš 37x35x26, 27x24x24 cm ir panašaus dydžio akmenų rištų kalkių skiediniu. Pamatą formuoja dviejų sienų likučiai. Pirmoji orientuota Š–P kryptimi, jos plotis 70 cm. Prie šios sienos R dalies 90° kampu šliejasi antroji siena, orientuota R–V kryptimi, jos plotis – 50 cm. Pamato apačia pasiekta 1,4–1,5 m gylyje. Mūras datuojamas XIX a. Po mūru nuo 1,4–1,5 m gylio slūgsojo pilkas smėlingas sluoksnis, jame aptiktos dvi labai smulkios XVII–XIX a. būdingos buitinės keramikos šukės. Įžemis – gelsvas smėlis – pasiektas 1,75 m gylyje.

The investigation on the streets of Merkinė

13 test pits totalling 17.2 m^2 were excavated on Daržų, Jagmino, Jazminų, Kauno, and Taurakalnio Streets in Merkinė (Varėna District, S Lithuania) prior to their scheduled reconstruction (Fig. 1). On Daržų Street they revealed a 1.55–2.3 m thick, 17th–20th-century cultural layer and 20th-century stone paving (Figs. 2–3), on Kauno Street a 0.75–3.7 m thick, 17th–20th-century cultural layer, 19th-century stone paving (Fig. 4), and a stone wall (Fig. 5), and on Taurakalnio, Jazminų, and Jagmino Streets only isolated sherds of household pottery characteristic of the 17th–19th centuries but no archaeological layer or structures.

Vytautas Vingis

Maksimonių ir Nemunaičio gatvės

2022 m. Merkinės miestelio istorinės dalies (UK 17097) teritorijoje, Maksimonių ir Nemunaičio gatvėse, atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu ištirti 4 šurfai – iš viso 8,25 m^2 plotas. Saugomos teritorijos V dalyje, sklypo Maksimonių g. 7 ribose, tirtas šurfas 4 (1,5x1 m dydžio), Š dalyje, Nemunaičio g. 17, tirtas šurfas 1, Nemunaičio g. 14 – šurfai 2 ir 3 (1,5x1,5 m dydžio).

Artimiausiai tyrimų aplinkos 2017 m. tyrimus atliko V. Kliaugaitė. Iš viso buvo ištirta 19 m^2. Arčiausiai buvo tyrinėti šurfai 13–14. Šurfuose fiksuotas tik ryšių kabelio prakasimas (*LIIR*, f. 1, b. 10121). 2019 m. T. Bajarūnas atliko tyrimus Nemunaičio g. 14. Buvo tirtas 2x2 m dydžio šurfas, jame rastas XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 519).

2022 m. tyrimų metu šurfuose 2–4 archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio ar radinių nerasta. Juose fiksuoti 0,45–1,3 m storio XIX a. II pusės–XX a. augalinio juodžemio, pilko ar molingo smėlio sluoksniai su to laiko buitinėmis šiukšlėmis (keramikos, stiklo, plytų duženos, tūta ir t. t.). Šiuose šurfuose nuo 0,45–1,3 m gylio pasiektas įžemis – molis su rusvo smėliu arba geltonas smulkus smėlis.

Šurfe 1 Nemunaičio g. 17 po kelių centimetrų velėna rastas augalinio juodžemio ir šviesiai pilko smėlio sluoksnis, kurių storis siekė 20–40 cm. Radinių nepatikta, manoma, kad sluoksnis suformuotas greičiausiai XIX a. II pusėje–XX a. vykdant ūkinę veiklą. Po minėtais sluoksniais fiksuoti apie 0,6–1,2 m storio supustyto šviesaus, smulkaus gelsvo smėlio sluoksniai, krentantys R–V kryptimi. Šiame sluoksnyje atidengtas kelių cm storio šviesiai pilko smėlio